Előszó

Ma már nem kérdés, hogy fontos-e a vidéki térség, az ott élők életminősége, azonosulásuk azzal a közvetlen földrajzi-társadalmi környezettel, amelyben élnek. A vidék egyre több térségben fölértékelődött, és ez a folyamat erősödni fog. Ahogyan azt az endogén erőforrásokra alapozó vidékfejlesztés szakértői hangsúlyozzák, egy adott térségben az ott élő emberek cselekvési lehetőségeket keresnek és találnak a maguk számára olyan fizikai terekben, amelyhez az érzelmek és értékek mentén szorosan kötődnek. Ennek a folyamatnak az eredményeként fölértékelődik a térségi alapú identitás, fölerősödik a helyi és kistérségi terekhez való kapcsolódás igénye, kialakulnak ennek a kapcsolódásnak a formái most már nem csupán a szimbolikus események síkján, hanem az életvezetés, a gazdálkodás, a térségi kapcsolathálók szervezése, a fontosnak és a sajátnak tartott terek kifele irányuló megjelenítése terén is. Ebben a folyamatban a lokális léptékű gazdálkodásnak, a kulturális és társadalmi összetevőkkel szoros kapcsolatban álló innovatív agrártevékenységnek nem csupán helye lehet, hanem meghatározó, integráló szerepe is.

Ha a vidék modernizációjáról, versenyképességnek megteremtéséről beszélünk, akkor nem kerülhetjük meg azt a kérdést, hogy az adott térségben miként is áll az agrárinnováció ügye? A vidéki térségek sorsa ma már sok szállal kötődik az agrárium innovatív szegmenséhez, hiszen az agrárium szerepét már nem csupán a termelés volumene határozza meg. Emellett, sőt, ehelyett egyre fontosabbá válik a hozzáadott érték növelése, a foglalkoztatás, a helyi identitás erősítése, és általában az agráriumnak az egyéb ágazatokkal, tevékenységi formákkal való egyre szorosabb funkcionális összekapcsolódása. Az agrárinnováció kifejezés egyre inkább többtényezős társadalmi innovációt jelent, amelynek meg kell találni az adott helyhez, adott térséghez kapcsolható hatékony kialakítási és működtetési módozatait.

A vidék és a vidéki agrárium számára előnyt jelent az az átfogó, széles léptékű folyamat, amely a fizikai terek fölértékelődéséhez vezet. Előnyt jelent azonban az is, hogy – hosszú idő és sok próbálkozás után – az Európai Unió 2014-2020-as időszakra szóló agrárpolitikája valóban nyit a vidékfejlesztés irányába (családi gazdaságok támogatása, fiatal gazdák támogatása, a vidékfejlesztés szociális szerepvállalása, a fenntartható és inkluzív növekedési stratégiák hangsúlyozása stb.).

Úgy tűnik azonban, hogy mindezen támogató tényezők mellett sem elegendő egy település, egy térség agrárinnovációs politikáját és gyakorlatát csupán az EU szakpolitikájából vagy az országos léptékű szakpolitikából levezetni. Ezek nagyon fontos szemléleti és támogatási keretet jelenthetnek, azonban rutinszerű alkalmazásuk többnyire olyan cselekvési programokhoz vezet, amelyek „elmennek a vidék mellett". Egyre inkább úgy tűnik, hogy a lokalitás, a térségek szintjén az endogén tényezők tartalma, hasznosítási módja és mértéke határozza meg azt, hogy az agrárinnováció útja merre vezet. E tényezők szép számmal tartalmaznak materiális és immateriális összetevőket, tudatos és rutinszerűen működő magatartási és cselekvési modelleket, normákat és értékeket. Figyelembe vételük, hasznosításuk, az EU szakpolitikával és az országos fejlesztési politikával való összehangolásuk nem könnyű feladat.

Az agrárinnováció – különösen periferikus helyzetű térségekben – egy keretben tartalmaz tervezési és problémamegoldási feladatokat, fogalomtisztázást és a szereplők beazonosítását, marketinget és tudástranszfert, közösségi és egyéni léptékű támogatási gyakorlatot, és minden feladat sürgősnek mutatkozik. Ez a székelyföldi térségben is így van. Bár a térségi agrárinnovációs folyamatnak sok egyedi, pontszerű pozitív kísérlete van, a lokális, kistérségi, vagy a Székelyföld egészére irányuló, hosszabb távon is fenntartható, a helyi közösségek által támogatott agrárinnovációs programok kidolgozásáig még nagyon sok tennivaló van.

Ebben a folyamatban a támogató keretek nagyon sokat jelentenek mind az ösztönzés, mind a szakmai kapcsolatok, a tudástranszfer vagy az eseti problémamegoldás terén. A székelyföldi agrárinnovációs folyamat ma már sok szállal kötődik ahhoz a Kárpát-medence léptékű együttműködési és tudástranszfer hálózathoz, amelyet a Vidékfejlesztési Minisztérium alakított ki és működtet, és amelynek célja az, hogy a térség agrárszereplőit egy nemzetpolitikai irányultságú vidékfejlesztési stratégiai programba integrálja. Ez a program a Magyarország Kormánya által kezdeményezett és 2012. február 17-én elkészült Megállapodás alapján szerveződött. Ebben a Megállapodásban a kárpát-medencei magyarság képviselői nyilvánították ki együttműködési szándékukat a vidéki térségek fejlesztése, illetve a fejlesztési feladat nemzetpolitikai, stratégiai kérdésként való kezelése tekintetében. Szakmai és szakpolitikai fórumok, képzési és szaktanácsadási programok, tematikus tapasztalatszerzési utak szervezése, tudástranszfer folyamatok tervezése és működtetése, szakpolitikai programok kidolgozása alkotja az együttműködés tartalmi oldalát, és

nem utolsósorban az a hálózatépítési folyamat, amely összekapcsolja az agrárinnovációban érdekelt egyéni, szakmai és intézményi szereplőket.

A Pro Agricultura Hargitae Universitas Alapítvány egyik kiemelt célja az, hogy a rendelkezésére álló eszközökkel támogassa a székelyföldi térség bekapcsolását ebbe az átfogó kárpát-medencei léptékű folyamatba. A térség helyzetéből, adottságaiból kiindulva az egyik fontos feladat az agrárinnovációs folyamatra irányuló térségi szakmai tematizáció, az agrárinnováció folyamatainak és szereplőinek olyan elemzése és bemutatása, amely az önreflexiót, a tervezést és a kapcsolatépítést egyaránt ösztönzi és támogatja. Könyvsorozatunk második kiadványa az elemző tanulmányok, szakmai bemutatók, interjúk révén nyújt betekintést abba a térségi agrárinnovációs folyamatba, amely fokozatosan erősödik, és amely ma már egyre határozottabb módon mutatja egy térségi léptékű paradigmaváltás jeleit.

Csíkszereda, 2014. március

A szerkesztők